

Speciální základní škola Králíky,

Nábřežní 130, Králíky 561 69

„Zdravá škola“

“Ekoškola”

www.zspkraliky.cz

zspkraliky@zspkraliky.cz

IČO 61235105, tel.fax.: 465631186

Příloha č. 1 MPP

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j.: MŠMT -21149/2016

BEZPEČNOSTNÍ PLÁN:

Speciální základní škola Králíky má jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, tedy i šikany. Ředitel školy má zároveň odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy také za prevenci šikany zaměřené na učitele.

Podoby šikany:

1. Přímá – fyzická (př. bití), verbální (př. nadávky), neverbální (př. výhrušná či zesměšňující gesta a mimika, ničení věcí)
2. Nepřímá – ignorace, izolování, pomluvy, nařčení ze sexuálního obtěžování, ponižování, ničení pověsti a reputace
3. Elektronická – kyberšikana

Charakteristika šikany:

1. Šikanování je jakékoliv jednání žáka/žáků, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků či učitele.
2. Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese.
3. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, které nemají znaky šikanování (opakování, záměrnost) a žák/pedagog je schopen se tomuto jednání bránit, opětovat je.

Přímé varovné signály šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem

- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Odpovědnost školy:

Škola má jednoznačnou odpovědnost za žáky. Pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Ohlašovací povinnost školy:

1. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu oznamuje toto ředitel školy Polici ČR.
2. Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností nebo poskytování školských služeb – oznamuje třídní učitel zákonnému zástupci agresora i oběti,
3. Podezření, že je dítě v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje samo sebe – oznamuje ředitel školy OSPOD.

Odpovědnost rodičů:

- rodiče zodpovídají za zdravý vývoj dítěte
- podezření na šikanu oznamují třídnímu učiteli či řediteli školy
- jsou informováni o průběhu vyšetřování
- připravený letáček Varovné signály šikany

Trestné činy v souvislosti se šikanou:

vydírání, omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody, útisku, těžkého ublížení na zdraví, ublížení na zdraví, vraždy, loupeže, krádeže, násilí proti skupině obyvatelů a proti

jednotlivci, poškození cizí věci, znásilnění, kuplířství, pohlavního zneužití, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení

Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně:

- nebezpečné pronásledování (stalking)
- účast na sebevraždě (např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě)
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (např. “odposlech“ e-mailu)
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti)
- pomluva (např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť)

Podávání podnětů, stížností a oznámení:

- při podezření na šikanu se rodiče obrátí na třídního učitele nebo pedagoga, v jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází
- není-li rodič spokojen s řešením případu, podává stížnost řediteli školy
- je-li rodič nadále přesvědčen, že postup školy je nedostatečný, obrací se na tyto instituce:
  1. zřizovatel školy – Pardubický kraj
  2. Česká školní inspekce (posta@csir.cz)
  3. školský ombudsman (ombudsman@msmt.cz)
  4. veřejný ochránce práv (podatelna@ochrance.cz)
  5. státní zastupitelství

Opatření školy:

- nastavujeme vstřícné vztahy mezi žáky a učiteli, žáky navzájem a mezi učiteli navzájem
- vytváříme pozitivní atmosféru ve škole – nastartování procesů tvorby bezpečného prostředí ve škole
- důsledně a systematicky vedeme žáky k osvojení si norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka
- poskytujeme žákům dostatečné množství informací týkající se šikany s ohledem na jejich věk a sociální vyspělost, informace poskytujeme i rodičům
- odmítáme jakékoliv projevy násilí mezi žáky či zneužití moci
- hovoříme o rozdílu mezi škádlením a šikanováním
- zahrnujeme témata šikany do výuky jednotlivých předmětů (Prv, Čj – KSv, Ov, VkJ)
- třídní učitelé pracují s třídními kolektivy – volí si vhodné a odpovídající organizační formy
- definujeme šikanu a její projevy jsou považovány za hrubé porušení školního řádu
- klasifikační řád stanovuje sankce za porušení pravidel chování
- mapujeme úroveň vědomostí o šikaně mezi žáky i učiteli
- diagnostikujeme výskyt šikany na škole formou dotazníkového šetření

- třídní učitel s žáky vytváří třídní pravidla, vztahující se k vzájemné úctě, spolupráci, rozvoj pozitivního klimatu ve třídách
- máme ustanovený užší realizační tým – třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy
- pracujeme s tolerancí a respektem k odlišnostem žáků, pracujeme se sebehodnocením žáků
- organizujeme cílené preventivní programy
- sledujeme riziková místa ve škole – šatny, WC, chodby, školní třídy během přestávky
- ředitel školy zajišťuje dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách
- probíhá vzájemná komunikace a informovanost mezi pedagogy – při pravidelných poradách (informovat o tom, čeho si kdo všiml, na koho je třeba dávat pozor atd.)
- věnujeme pozornost změnám v žakovských kolektivech
- při zpozorování nezdravého chování, příznaků nezdravých vztahů a nevhodného chování vůči některému z žáků, neprodleně tuto skutečnost nahlásí pedagog třídnímu učiteli, metodikovi prevence a vedení školy
- po potvrzení šikany a vyřešení případu shrneme postupy a výsledek řešení
- poskytujeme školní poradenské služby rodičům a žákům
- spolupracujeme se specializovanými institucemi (PPP, SVP, pediatři, odborní lékaři, psychologové, OSPOD, Policií)
- věnujeme pozornost dlouhodobému vzdělávání celého pedagogického sboru

Zmapování situace – analýza a syntéza, motivování pedagogů ke změně

- dotazníková šetření pro žáky a rodiče
- sociometrické interní šetření
- individuální rozhovory s žáky a rodiči
- zápisy ze školních akcí, besed (postřehy, záměry, zjištěná rizika)
- informace v katalogových listech

Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

- Vzdělávání pedagogů v oblasti šikany – proškolen celý pedagogický sbor
- Vzdělávání školního metodika prevence – Právní odpovědnost při rizikovém chování u dětí, Šikana a její prevence (šk. rok 2016/2017)
- Supervize neprobíhá z důvodů absence odborného pracovníka, probíhá pouze intervize

Užší realizační tým

- Ředitel školy – Mgr. Zdeněk Nesvadba
- Školní metodik prevence – Mgr. Martina Lenhartová
- Výchovný poradce – Mgr. Martina Brožková
- Třídní učitel
- Vychovatelka školní družiny – Věra Krsková

Primární prevence v rámci třídy

Každý pedagog, obzvláště třídní učitel, je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy. Žáci by měli znát a umět pracovat v *komunitním kruhu*, při *skupinové práci*, vyjadřovat se slušně a otevřeně při zpětné vazbě. Pracuje se s třídními pravidly a dynamikou třídního kolektivu. Využívají se *hry*.

Povinnosti pedagoga:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- udržovat ovzduší důvěry mezi dětmi a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i rodiče, na koho se obrátit při problémech – třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, schránka důvěry, vedení školy, linka důvěry
- třídní učitel by měl znát záliby svých žáků, zajímat se o to, jak tráví volný čas, a umět si s nimi o tom povídat, mají-li zájem, snažit se mít přehled o vzájemných vztazích ve třídě i mimo ni
- vytvořit třídní pravidla slušného chování (proti šikanování, oslovování křestním jménem)
- vést diskuse o tom, jaký je rozdíl mezi šikanováním a škádlením, hledat odpovědi: Co mohu udělat já sám a co ostatní, abychom se ve třídě cítili bezpečně a v pohodě?, řešení otázky: Co by se dalo dělat společně zajímavého?

Primární prevence ve výuce

Témata prevence jsou zapracována do školního vzdělávacího programu. K tomuto účely jsou využity předměty, které se přímo vztahují k prevenci rizikového chování (Výchova ke zdraví, Občanská výchova, Prvouka, Čj - Komunikační výchova).

Žáci jsou seznamováni s následujícími tématy a jsou u nich rozvíjeny tyto znalosti a dovednosti:

- co je a co není šikana, kyberšikana
- co je a co není bonzování - rozdíl mezi žalováním a oznamováním šikany
- vysvětlit žákům všechny aspekty šikany, kyberšikany, její rizika a nebezpečí
- jakým způsobem se zastat oběti
- jakým způsobem vyhledat pomoc dospělého

V rámci výuky se prevence prolíná dalšími předměty – Český jazyk, Tělesná výchova, Výtvarná výchova:

- skupinová práce
- vzájemná pomoc žáků
- školní projekty
- výlety a exkurze
- sportovní hry při tělesné výchově

Primární prevence ve školním životě i mimo vyučování

Do školního života zahrnujeme dění, které přesahuje rámec oficiální činnosti třídy:

- školní akce
- sportovní soutěže a aktivity
- aktivity napříč ročníky
- zájmové kroužky
- družina
- riziková místa (přestávky, polední přestávky)

Ochranný režim

- Školní řád
- Minimálně preventivní program
- Krizový plán školy
- Školský zákon
- Zákon č. 356/1999 Zákon o sociálním právní ochraně dítěte
- Metodický doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j.: MŠMT -21149/2016)

Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Postup pedagogů při řešení šikany je uveden v krizovém plánu školy (příloha MPP).

Škola se snaží systémově spolupracovat s rodiči těmito prostředky:

- rozeslání letáček
- vzájemné informování o šikaně (škola či rodič)
- vzájemná spolupráce
- pravidelná účast rodičů na třídních schůzkách 2x ročně
- možnost využít konzultačních hodin třídního učitele, výchovného poradce, školního metodika prevence (uvedeno v žákovských knížkách, nástěnkách)
- účast na projektu tvořivé dílny pro rodiče, besedy v rámci prevence pro rodiče
- setkání v rámci akcí družiny – čarodějnice, den dětí
- školská rada
- výchovné komise
- webové stránky školy

Školní poradenské pracoviště

- Výchovný poradce – Mgr. Martina Brožková

Úterý: 14:15 – 15:00 hod.

Středa: 11:45 – 12:30 hod.

Jiný termín je možný po telefonické dohodě.

- Školní metodik prevence – Mgr. Martina Lenhartová

Pondělí: 14:15 – 15:00 hod.

Středa: 11:45 – 12:30 hod.

Jiný termín je možný po telefonické dohodě.

Spolupráce se specializovanými pracovišti, kontakty

PPP Ústí nad Orlicí, 465 521 296 (PhDr. Novotná P.)

OSPOD Králíky, 465 670 861 (Bc. Strnad B.), 465 670 866 (Lipenská H., DiS)

PČR Králíky, 465 631 333

PČR Ústí nad Orlicí

SVP Mimóza Ústí nad Orlicí, 465 526 969

Dětský diagnostický ústav Hradec Králové, 495 211 809

Lékař pro děti a dorost Králíky, 465 631 264 (MUDr. Měchurová O.)

Vztahy se školami v okolí

- Spolupráce školních metodiků prevence z regionu
- Spolupráce vedení škol z regionu

KRIZOVÝ PLÁN:

Společný postup při řešení šikanování

Třídní učitel, který věc vyšetří, vždy spolupracuje se školním metodikem prevence, výchovným poradcem. TU skutečnost oznámí vedení školy.

Řešení počáteční šikany – zvládne škola:

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany -
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. nalezení vhodných svědků.
4. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. zajištění ochrany obětí.
6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru
  - a) rozhovor s oběťmi a agresory (směřování k metodě usmíření)
  - b) rozhovor s agresorem (směřování k metodě vnějšího nátlaku – výchovná komise).
7. realizace vhodné metody
  - a) usmíření
  - b) vnější nátlak (výchovný pohovor, výchovná komise)
8. třídnická hodina
  - a) efekt metody usmíření
  - b) oznámení potrestání agresorů
9. rozhovor s rodiči oběti
10. třídní schůzka
11. práce s celou třídou

Řešení pokročilé šikany (výbuch skupinového násilí) – nutná pomoc zvenčí:

První kroky pomoci:

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

Příprava podmínek pro vyšetřování:

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
4. zabránění domluvě na křivé výpovědi
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

Vyšetřování:

7. rozhovor s obětí a informátory
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory

Náprava:

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Řešení kyberšikany:

V případě podezření na kyberšikanu bude škola při šetření spolupracovat s OSPOD a Policií ČR.

1. třídní učitel zajistí ochranu oběti – kontaktuje operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu, ...
  2. zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy
  3. důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc externího pracovníka, kontaktovat a spolupracovat s webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo
  4. opatření – dle závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil
  5. informovat a poučit rodiče – oběti a kyberagresora, postupy a zásady jsou stejné jako u šikany, poučit rodiče koho mohou kontaktovat (policie, OSPOD, PPP, právní zástupce, ...)
  6. žádat konečný verdikt a informace – konečné stanovisko všech zainteresovaných institucí a dalších subjektů
  7. postih dle Školního řádu
- a) doporučit oběti/rodičům – ukončit komunikaci - neodpovídat, blokovat útočníka, mluvit o tom se jí děje – poradit se s někým blízkým, vyhledat pomoc, oznámit útok, ukládat důkazy, žádat konečný verdikt
- b) pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, oznámí tuto skutečnost Policii, v případě podezření má povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

Nápravná opatření:

1. výchovná opatření – školní poradenské pracoviště
2. snížení známky z chování – pedagogická rada
3. ředitel školy doporučí rodičům agresora dobrovolné umístění do SVP
4. ředitel školy podá návrh OSPOD k zahájení práce s rodinou

5. škola umožní agresorovi individuální výchovný plán – školní metodik prevence
6. následná dlouhodobá práce s obětí i agresorem – třídní učitel, školní metodik prevence
7. práce s celým třídním kolektivem – třídní učitel, školní metodik prevence

Zpracovala: Mgr. Martina Lenhartová
(školní metodik prevence)

Platnost od 4.9.2017

Seznámení s dokumentem:

Mgr. Leona Šponarová	dne 31.8.2017	.....
Mgr. Martina Brožková	dne 31.8.2017	.....
Mgr. Martina Lenhartová	dne 31.8.2017	.....
Bc. Petra Hanáková	dne 31.8.2017	.....
Erika Valčíková, DiS	dne 31.8.2017	.....
Bc. Alžběta Adamová	dne 31.8.2017	.....
Věra Krsková	dne 31.8.2017	.....
Ředitel: Mgr. Zdeněk Nesvadba	dne 31.8.2017	.....

Šikana zaměřená na učitele

dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j.: MŠMT -21149/2016

PREVENCE ŠIKANY UČITELE ŽÁKEM:

Cílem je vytváření a udržování bezpečné školy.

Celoškolní přístup:

- dobré sociální klima (podpora dobré sborovny, podpora vedení školy, oceňování práce pedagogů, vytváření atmosféry důvěry, podpora spolupráce pedagogů, podpora nekonfliktního řešení problémů),
- připustnost rizika výskytu šikany učitele ve škole
- otevřené odmítání takového chování
- realizace prevence a intervence

Co dělá pedagog:

- nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě
- řeší včas konflikty a nerespektování
- pracuje s pravidly chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování (školní řád)
- vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou
- usměrňuje řešení na individuální konzultaci, vyhýbá se konfrontačnímu tónu
- posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr,
- činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými
- propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků
- jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout
- očekává úspěch u všech žáků a podporuje je
- dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře
- staví na silných stránkách žáků
- nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou
- při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost
- všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje
- problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, popř. vedením školy
- všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je, podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák cítí přijatý

KRIZOVÝ PLÁN:

ŘEŠENÍ ŠIKANY UČITELE ŽÁKEM:

Šikanu oznamuje pedagog, který je obětí vedení školy, aby nezůstal v této situaci sám. Učiní tak i pedagog kolegy, který se stal obětí takové šikany. Důležité je vyhodnotit závažnost situace. Je důležité porozumět tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Ten může být i bolestivý pro svědky

1. zajištění bezpečí a odborné pomoci – vedení školy

2. zajištění dohledu nad žáky ve třídě – vedení školy
3. izolace agresora – školní metodik prevence
4. zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě – školní metodik prevence, třídní učitel
5. posouzení sociálních vztahů ve třídě odborníkem (PPP ÚO) – školní metodik prevence
6. zajištění intervenčního programu k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (program selektivní či indikované prevence) – školní metodik prevence
7. řešení situace s žáky, rodiči, ostatními pedagogy – vedení školy, třídní učitel, školní metodik prevence
8. po vyřešení šikany revidovat krizový plán

Zpracovala: Mgr. Martina Lenhartová
(školní metodik prevence)

Platnost od 4.9.2017

Seznámení s dokumentem:

Mgr. Leona Šponarová	dne 31.8.2017	.....
Mgr. Martina Brožková	dne 31.8.2017	.....
Mgr. Martina Lenhartová	dne 31.8.2017	.....
Bc. Petra Hanáková	dne 31.8.2017	.....
Erika Valčíková, DiS	dne 31.8.2017	.....
Bc. Alžběta Adamová	dne 31.8.2017	.....
Věra Krsková	dne 31.8.2017	.....
Ředitel: Mgr. Zdeněk Nesvadba	dne 31.8.2017	.....